

Diana Pungeršič

Veronika Simoniti: *Kameno seme.*
Maribor: Založba Litera (Knjižna zbirka Piramida), 2014.

Eden od protagonistov v kratki zgodbi *Gardske zgodbe* iz avtoričinega prvenca med svojimi tremi najljubšimi stvarmi na svetu na vsa tri mesta uvrsti zgodbe: “Zgodbe pač, take z nešteto možnimi zapleti in razpleti, ampak samo z enim zapletom in samo enim razpletom, zanima me, zakaj izmed tisoč možnosti prav tak zaplet in tak razplet.” Nekaj podobnega v pisanje bržda žene tudi samo avtorico, ki se je po dveh zbirkah kratkih zgodb tokrat lotila romana, a če smo natančni, ga je sestavila prav iz zgodb. *Kameno seme* vsekakor veliko stavi na domišljeno in precizno izpeljano strukturo, sledi namreč pripovedni tehniki, ki ključne dogodke osvetljuje iz več perspektiv. Sprva omejeni zorni se ob soočenju z gledišči drugih protagonistov razširi in razpre, tako da pred bralцем iz dvodimenzionalne slike polagoma vznikata tudi globinski pogled. S počasnim odpiranjem gledišč pa tudi ohranja bralčovo pozornost, čeprav je suspenz zmeren, mestoma zaznaven le v sledih. Pa vendar, z vsako novo izpovedjo na sprva zatemnjeno sliko posveti nov žarek, dokler ob koncu ne zasije kar opoldansko poletno sonce.

Prav pod takšno žgoče dopustniško sonce na umišljenem otoku Anti je umeščeno tudi samo dogajanje. Izoliran kraj služi kot prikladno in nadvse verjetno prizorišče za klasično zasnovano romaneskne zgodbe, v kateri se ob istem času na istem kraju znajde pisana družina protagonistov. Idilični otok tako ne služi le kot slikovita kulisa, marveč omogoči soočenje narodnostno, starostno, spolno, socialno, ideološko ipd. precej raznoterega nabora posameznikov, ki ga v grobem lahko razdelimo na domačine in turiste. Slednji so z ozirom na dogajalni čas številnejši in tudi poskrbijo za silovitejše pretrese. Pisateljica tako v istem morju okopa francosko-vezolska zakonca, njuno hčerko s paragvajskim možem in hčerko, njenega sina glasbenika; hrvaškega vojnega veterana in njegovo partnerico ter italijanska mladoporočenca z dveletnim otročkom. Domači živelj zastopata

zakonca gostilničarja s študentsko hčerko, pridružuje se mu krajevni policist. Skozi roman se z njihovih bolj ali manj lično ometenih življenj postopoma lušči fasada, pri čemer se razgalja, da so njihove poti veliko gosteje prepletene, kot dajejo sami vedeti drug drugemu in okolici. Njihova medsebojna kombinatorika se izkaže na zavidljivi ravni.

Narativni klobčič po klancu zakotali incident z domala biblično pomenljivostjo – met kamna, ki poškoduje oko nedolžne osebe, ki se ob nepravem času znajde na nepravem kraju. Vendar v ospredju ni detektivsko odkrivanje storilca, o katerem izvemo že kar v drugem poglavju, temveč postopno razvozlanje notranjih vzgibov, ki so privedli k dotičnemu poteku dogodkov in početju romanesknih likov. Teža *Kamenega semena* je v prodiranju v psiho ljudi, v njihove zavedne in nezavedne vzgibe, pri čemer se iz zgodbe v zgodbo, iz perspektive v perspektivo vse močnejše črta spoznanje, da se za objektivno resnico, t. i. fakti, ki zanimajo policista, skriva kopica individualnih, subjektivnih resnic. To nič kaj presenetljivo ugotovitev nadgradi romaneskno raziskovanje vzrokov za pluralnost pogledov in osebnih resnic.

Ki vznikajo zlasti v molku: “Dlje ko gledaš in srečuješ nekoga, ne da bi z njim spregovoril eno samo besedo, bolj med tabo in njim z domnevami in ugibanjem raste meja molka, da se nazadnje zdi, da vsak tiči v svoji posebni tišini, ki je drugi ne more dekodirati.” Prav te tišine, zamolčanosti, potlačenosti zatorej ne tvorijo le intimnih resnic protagonistov, temveč tudi živo tkivo romana. Pri njihovem razkrivanju se je praviloma treba dokopati do najglobljih plasti duše, do mest, ki varno skrivajo občutljivo, ranljivo, neredko ranjeno jedro, varno skrito pred sočlovekom, tudi pred najbližjim. *Kameno seme* vedno znova, domala v vsakem poglavju, vsaki epizodi pokaže, da fasadni sloji služijo predvsem kot zaščita človekove biti; k takemu sklepu napeljuje tako dogajalna linija, ki jo poleg osrednjega pripetljaja sestavlja še nekaj neznatnejših motivnih drobcev, kakor tudi analitična introspekcija samih likov, ki kakor na psihiatričnem stolu bralcu razgrinjajo svoja življenja. Težava se seveda pojavi, ko človekova bit ni prekrivna z družbenimi standardi ali je celo v konfliktu z družbenimi normami, kakršne je denimo ustoličil katolicizem, bodisi je človekova duša preveč ranjena zaradi družinskih oziroma družbenih patologij in travm, kakšnim na primer botruje vojna ... Zato je pobeg v svojo realnost, “čeprav je mogoče narejena iz samih utvar”, pri večini protagonistov le način preživetja. Enim ga znosnega naredi alkohol, drugim umetnost, tretji razvijejo fobije, četrti nemara živijo vzporedno življenje.

Toda vsi si nekako prizadevajo biti ljubljene, srečni. In domala pri slehernem je tisto, kar naj bi vodilo v samoizpolnitev, ravno partnerska

ljubezen. Protislovno pa se to pozitivno čustvo, ki mu lahko rečemo ljubezen, zaradi najrazličnejših osebnih ali nadosebnih okoliščin najpogosteje izmaliči, celo sprevrča v svoje nasprotje. Ljubezen se v tem romanu sploh redko pojavi kot destilat, najpogosteje v njej najdevamo moteče primesi, stigmo, prešuštvo, travmo, odvisnost, naivno zagledanost ipd., zaradi katere to tako zaželeno stanje postane nefunkcionalno. *Kameno seme* postopoma prerašča v pravicato psihološko-antropološko sondažo ovir, ki človeka oddaljujejo od zadovoljstva, izpolnjenosti in notranjega miru, pri čemer s kar dvanajstimi izpovedovalci ustvarja pester in ambiciozen raziskovalni vzorec medčloveških odnosov.

Če so ženski liki in njihove tegobe bolj omejeni na intimno sfero in njeno razčlemba, se prek moških likov roman vpenja v širši družbeni prostor in čas. V tem smislu *Kameno seme* in njegove protagoniste res lahko razumemo kot prisposodbo žive stvarnosti. Prek Claudia, ki v svoji denacionalizirani obmorski hiški Villa Gaija prireja vsakoletna srečanje ezulov oziroma optantov, v roman vstopa povojna zgodba iz Istre izseljenih Italijanov, zapiti vojni veteran Marko pa v pripoved vnaša duha še povsem sveže domovinske vojne, ki naposled psihično obremeni tudi gostilničarja Željka. Edina moška, ki v pripovedi tudi premoreta svoj glas, pa nista predstavnika družbenega, temveč intimnega oziroma umetniškega pola, sta geja.

Čeprav je v romanu – in najbrž tudi v življenju – prizadevanja za ljubezen in srečo več in večino naših dejanj narekuje misel na dobro, pa se zdi, da v življenja usodnejše posegajo negativnosti. Vse človekovo trpljenje, stiske in posledičen gnev je v romanu skoncentrirano v metafori kamnja, ki jo razbiramo že v samem naslovu, popredmeti pa se v usodnem lučaju. Prisposodbe s kamenjem so prav v pojmovniku in miselnem svetu lučalke kar (pre)gosto prisotne, konec koncev: “ona je kamen, tako trd, da se vanj ne da vrezati ničesar, tako okrogel, da se vse odbija od njega, od vsega zglajen, da ti spolzi iz rok, če ga hočeš prijeti, nobene praske ne more več dobiti, nihče ne more ničesar več vrezati vanj, nič vtisniti, nič več vtetovirati.”

Čeprav je besedilo, z izjemo zadnjega poglavja, izpisano v tretji osebi, se miselni svet, z njim pa besedje in stavčne zveze, v vsakem poglavju priličijo ožariščencu. Roman s tem postane registrsko razplaten ter tako tudi jezikovno bogat in privlačen. Veronika Simoniti je že v svojih kratkih zgodbah pokazala afiniteto do jezika, ne nazadnje mu je posvetila celotno kratkoprozno zbirko *Hudičev jezik*, zatorej domišljena jezikovna podoba ne preseneča najbolj, bolj zavidljiva je zmernost v slogovni veščini.

V romanu se zdi vse do potankosti dognano, tudi razmerje med umiritveno introspekcijo in razgibanostjo dogajalnosti oziroma dialoškosti.

Gugalnica se od zastranitev enakomerno preveša k dogajalni črti, ravno v tolikšni meri, da bralec ne more kar tako izpreči. Kar daje romanu silno kompaktnost, da iz besedila nastane pravcati kameni monolit. Ravno ta obrtniški, kakor tudi ustvarjalni perfekcionizem, izbrušenost, izdelanost in občutek definitivne izpisanosti, kjer ni nič prepuščeno naključju, pa je tudi tisto, čemur bi bralci, ki ne verjamejo več v avtoritarnost avtorja, lahko oporekali. Kajti nad samo vsebino, sporočilnostjo knjige utegne pretehtati bralčeva fascinacija nad rokodelsko dovršenostjo, ki ob uporabljeni pripovedni tehniki postane očitna. Zlasti spričo tako tesnega kronotopa in razmeroma skromnega nabora dogodkov. Zaradi taiste tehnike, ki naposled prinese domala rentgensko sliko psiholoških profilov in življenjskih usod izbranih protagonistov, se bolj intuitivnemu bralcu utegne pojaviti tudi želja po gostejših belih lisah ali vsaj mestih manjše dorečenosti. Paradokсно – ravno po tistem, kar roman v jedru tematizira. A tole pisanje o ožjem kresnikovem finalistu vseeno velja zaključiti s citatom indijskega jezuita, mistika in pisatelja, Anthoniya de Mella, saj njegova misel jedrnato in nadvse ustrezno povzame bistvo *Kamenega semena*: “Najkrajša razdalja med človekom in resnico je zgodba.” In tega se Veronika Simoniti s svojim pripovedovalskim talentom še kako dobro zaveda.